

4. Online Etymology Dictionary, Securus, Securitas Web. 15 Feb. 2016 <<http://www.etymonline.com>>.
5. Bandurka, O. *Bases of economic security*. Kharkiv: publishing house of university of internal affairs, 2003. Print.
6. Kravchenko, S. "Basic directions of providing of economic security of Ukraine." *Economy, finances, right* 12 (2002): 6-10. Print.
7. Nyznyk, V. *Economic diplomacy and economic security of Ukraine*. Khmelnytskyi: KNU, 2007. Web. <http://megalib.com.ua/book/10_Ekonomichna_diplomatiya_ta_ekonomichna_bezpeka_Ykraini.html>.
8. Mekshun, L. "Essence and economic strength securities." *Imperatives of development in the social-economic systems in the conditions of globalization: Theses of lectures of V of the International research and practice conference, Chernihiv, June 7-8. 2013*. Chernihiv: CNIEU. P. 47-48. Print.
9. Memorandum Establishing the Council on International Economic Policy. Web. 12 Feb. 2016 <www.presidency.ucsb.edu/ws/?pid=3021>.
10. Shumilov, V. *International public economic law*. Web. 9 Feb. 2016 <<http://bibliograph.com.ua/mezhdunarodnoe-pravo-4/index.htm>>.
11. Listopad, M. *Evolution of ideas about economic security*. Web. 10 Feb. 2016 <www.teoria-practica.ru/rus/files/arhiv_zhurnala/2011/3/ekonomika/listopad.pdf>.

Рецензенти:

Ткач О.В. – д.е.н., професор, зав.кафедри менеджменту і маркетингу ДВНЗ "Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника";

Криховецька З.М. – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів ДВНЗ "Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника".

УДК 316.42 + 339.13

ББК 66.061.43

Вербовська Л. С.

**ЕНЕРГЕТИЧНА БЕЗПЕКА ЯК ГОЛОВНА СКЛАДОВА ТРАНСКОРДОННОЇ
СПІВПРАЦІ В РАМКАХ ФУНКЦІОНУВАННЯ КАРПАТСЬКОГО
ЄВРОРЕГІОНУ**

Івано-Франківський національний технічний
університет нафти і газу,
Міністерство освіти і науки України,
кафедра менеджменту і адміністрування,
76000, м. Івано-Франківськ, вул. Шопена, 1,
тел.: 03422 23557
e-mail: verlesya@gmail.com

Анотація. Стаття присвячена проблемам ефективного функціонування транскордонного співробітництва як головного фактора впливу міжнародної співпраці у питаннях енергонезалежності в рамках Карпатського євро регіону. За результатами дослідження встановлено, що українська газотранспортна система має стратегічне значення, на базі якої існує можливість створення газової біржі, дозволяє зберегти власний потенціал та національні пріоритети. Запропоновано варіанти розвитку використання газотранспортної системи України до використання та транспортування нафти і газу в рамках транскордонного співробітництва Карпатський євро регіон.

Ключові слова: транскордонне співробітництво, євро регіон, енергонезалежність, газова біржа, потенціал, газотранспортна система.

Verbovska L.S.

**ENERGY SECURITY AS THE MAIN COMPONENT OF CROSS-BORDER
COOPERATION IN THE FRAMEWORK OF THE CARPATHIAN EUROREGION**

Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas,
Ministry of Education and Science of Ukraine,
Department of Management and Administration,
Shopena Str., 1, Ivano-Frankivsk,
76019, Ukraine,
tel.: 03422 23557
e-mail: verlesya@gmail.com

Abstract. This article is devoted to the problems of effective functioning of cross-border cooperation as a major factor in the impact of the international cooperation in energy independence within the Carpathian Euroregion. The study found that the Ukrainian gas transport system is of strategic importance, based on which it is possible to create a gas exchange, allows you to save your own potential and national priorities. The variants of the use of the gas transportation system of Ukraine to the use and transportation of oil and gas within the Carpathian Euroregion.

Key words: cross-border cooperation, Euroregion, energy independence, gas exchange, potential gas transportation system.

Вступ. Україна має значний потенціал для розвитку транскордонного співробітництва як одного з напрямків реалізації євроінтеграційних прагнень, що пояснюється унікальним геополітичним положенням країни, значним історичним досвідом співпраці із країнами, що мають спільні з нами кордони. Окрім спільних кордонів з країнами ЄС, Україна є членом Карпатського Єврорегіону і найбільшим транзитером нафтопродуктів з Росії та Азії. Відповідно до вищесказаного, постає питання в обґрунтуванні факторів впливу міжнародної співпраці у питаннях енергонезалежності в рамках функціонування Карпатського Єврорегіону.

Серед робіт, які стосуються дослідження транскордонного співробітництва, слід виділити праці Н. Мікули, В. Борщевського, Т. Васильціва. Питання функціонування енергетичного ринку розглядалися в наукових працях О. Амоші, В. Баби́ча, В. Беседіна, Дж. Вінера, С. Випанасенка, Л. Ворохова, Ю. Гончарова, С. Денисюк, Л. Гораль та ін., але ряд питань, щодо практичного застосування та ефективного поєднання транскордонної співпраці та енергонезалежності в сучасних умовах залишаються невирішеними.

Постановка завдання. Прагнення України приєднатися до спільного європейського простору вимагає серйозних змін в енергетичній політиці країни. Зміни передбачають вироблення єдиного механізму входження вітчизняного ринку до енергетичного ринку ЄС. Процес формування та розвитку енергетичного ринку в Україні починається з перших років незалежності. Бажання долучитися до Європейського Союзу підтверджується підписаними Угодами [1] у різних секторах як економіки, так і напрямів національної безпеки. Трубопроводи на території України мають транс'європейське розташування, а побудова реверсних схем поставок газу з території Словаччини, Польщі, Угорщини та Румунії дозволить закачувати у сховища газ, використовуючи їх на повну потужність. Континентальні нафто- й газопроводи перевозять/перекачують здебільшого напівфабрикати, а от сировина (нафта, газ) надходить до регіону через трубопроводи, що проходять у Середземному морі [2]. Укладені міжнародні контракти та рамкові угоди про постачання газу дозволяють створити газову біржу чи так званій «газовий хаб» [3], використовуючи власний потенціал та національні пріоритети.

Результати. Однією з форм співробітництва прикордонних територій суміжних держав є єврорегіони – це юридично оформлена (за нормами Ради Європи) територія транскордонного співробітництва між територіальними громадами або місцевими

органами влади прикордонних регіонів двох або більше держав, які мають спільний кордон. Єврорегіони як форма прикордонного співробітництва сприяють не тільки посиленню та поглибленню добросусідських відносин між державами, а й виступають своєрідним інструментом для інтеграції тієї або іншої країни до європейських структур. «Карпатський єврорегіон» – це один із перших єврорегіонів, який був створений у 1993 р. У м. Дебрецен (Угорщина) підписано «Декларацію про співробітництво населення, яке проживає в Карпатському регіоні» між міністрами закордонних справ України, Польщі та Угорщини.

Головною метою діяльності єврорегіонального співробітництва на прикордонних територіях є: зростання життєвого рівня населення шляхом посилення економічної потужності прикордонних територій через створення транскордонного інтегрованого економічного регіону, зміцнення економічного потенціалу та зниження рівня бідності і безробіття, розвиток добросусідських відносин. Вищезазначені пріоритети можна здійснити через: розвиток економічної кооперації; кластери; корпоративні інноваційні центри; розбудову інфраструктури; охорону довкілля; створення газового хабу/біржі; впровадження євроінтеграційних ідей через стратегію розвитку Карпатського Єврорегіону [4].

В умовах стрімких змін енергетична безпека стала невід'ємною складовою існування і розвитку держави. Гарантування енергетичної безпеки – це досягнення стану технічно надійного і стабільного партнера, який забезпечує та створює умови для формування і реалізації політики захисту національних інтересів та інтересів Європейський Союзу у сфері енергетики. Україна розглядає енергетичну безпеку в контексті посиленого співробітництва з ЄС через основні цілі, які визначено в «Енергетичній стратегії України на період до 2030 року» [13, 15], а саме:

- створення умов для постійного та якісного задоволення попиту на енергетичну продукцію;
- визначення шляху і відтворення умов для безпечного, надійного та сталого функціонування енергетики та її максимально ефективного розвитку;
- забезпечення енергетичної безпеки держави;
- зменшення техногенного навантаження на довкілля та забезпечення цивільного захисту у сфері техногенної безпеки ПЕК;
- зниження питомих витрат у виробництві та використанні енергопродуктів за рахунок раціонального їх споживання, впровадження енергозберігаючих технологій та обладнання, раціоналізації структури суспільного виробництва і зниження питомої ваги енергоємних технологій;
- інтеграція Об'єднаної енергосистеми України до європейської енергосистеми з послідовним збільшенням експорту електроенергії, зміцнення позицій України як транзитної держави нафти і газу [5].

Українська газотранспортна система має стратегічне значення, яке зумовлено вигідним географічним розташуванням нашої держави між основними газовидобувними регіонами та основними споживачами газу в Європі, сполученням газопроводів з магістральними газопроводами всіх сусідніх країн, наявністю найбільшого в Європі (після Росії) комплексу підземних газосховищ, а також високим рівнем обслуговування та експлуатації газотранспортної системи.

Розвинена газотранспортна система України, яка включає 37,8 тис. км газопроводів, в тому числі 14 тис. км діаметром 1020-1420 мм, 73 компресорні станції (110 компресорних цехів) загальною потужністю 5400 МВт, а також 13 підземних сховищ газу. Пропускна спроможність системи становить на вході 290 млрд. м³ на рік, а на виході – 178,5 млрд. м³. На «вході» газотранспортна система спроможна прийняти до 290 млрд. м³, а на «виході» передати 175 млрд. м³ природного газу, в т.ч.

140 млрд. м³ – до країн Західної та Центральної Європи. Неефективне внутрішнє споживання паливно-енергетичних ресурсів вимагає значного – понад 50% – їхнього імпорту, що створює істотну залежність від країн-експортерів [6].

Згідно з дослідженнями, які проводять українські науковці та експерти з ЄС, західноукраїнські газосховища фактично вже є газовим хабом [12], оскільки проектувалися та будувалися на перетині потужних магістральних трубопроводів, якими постачали майже 75% російського газу до країн Євросоюзу.

На власну енергетичну безпеку Україна почала звертати увагу, коли Росія звинуватила Україну в незаконному відборі газу. В наслідок цього повне припинення постачання газу до України і його транзиту територією України до європейських країн. Після російської агресії та збільшення у рази ціни на газ у 2014 році Україна почала нарощувати обсяги імпорту газу з території Євросоюзу. Постачання газу здійснюється за такими маршрутами: основний маршрут – зі Словаччини, оператор словацької ГТС – компанія Eustream [7], другий маршрут – із Угорщини, оператор угорського – ГТС FGSZ [8].

Бажання долучитися до Європейського Союзу підтверджують підписані Угоди у різних секторах як економіки, так і напрямів національної безпеки. У липні 2015 року в м. Дубровник (Хорватія) був підписаний Меморандум про інтеграцію газового ринку і диверсифікацію джерел постачання газу між представниками Австрії, Болгарії, Хорватії, Греції, Угорщини, Італії, Румунії, Словаччини, Словенії, Албанія, Македонії та Сербії [9].

Енергетичне співтовариство починає працювати над оптимізацією використання існуючої інфраструктури, зокрема, для реверсних поставок з/в Україну і 14 інших країн Європейського Союзу. Згідно з підписаним документом, сторони прискорять темп будівництва відсутніх ланок газової інфраструктури, а також будуть працювати над оптимізацією використання існуючої інфраструктури, зокрема, для реверсних поставок.

У рамках даного Меморандуму постає можливість реалізації інфраструктурних проектів, таких як Транс-Адріатичний газопровід (TAP), СПГ-термінал в Хорватії і системи видачі з нього, посилення систем в Болгарії і Румунії, інтерконектори між Грецією і Болгарією, а також між Сербією і Болгарією.

До реалізації та провадження інфраструктурних проектів сторони меморандуму мають самостійно фінансувати реалізацію газових проектів, у той же час можуть залучатися кошти ЄБРР, ЄІБ, EFSI [14].

Впровадження нових інструментів і механізмів, які б сприяли перетворенню проблем, що постали з розширенням ЄС надає Україні певні переваги в рамках енергетичної безпеки та транскордонного співробітництва. Таким інструментом та механізмом може стати газова біржа/газовий хаб, адже розвинена газотранспортна система, яка включає 37,8 тис. км газопроводів, в тому числі 14 тис. км діаметром 1020-1420 мм, 73 компресорні станції (110 компресорних цехів) загальною потужністю 5400 МВт, 13 підземних сховищ газу дозволяє створити інструмент енергонезалежності.

Газовий хаб [10, 12] – це точка перетину значної кількості газотранспортних маршрутів. Часто, але не обов'язково хаб поєднано зі сховищем або комплексом сховищ природного газу. Як правило, саме на базі хабів формуються майданчики з торгівлі природним газом, тобто газові біржі. Обсяг газових потоків, який значною мірою пов'язаний з ліквідністю біржі, має суттєве значення для користувачів торговельного майданчика. Створення в Україні газового хабу може стати важливим фактором для входження на європейський газовий ринок.

Крім газопровідної, Україна володіє розвинутою нафтопроводною системою. У системі нафтопроводів, загальна довжина яких становить 4,7 тис. км, працює 51 нафтоперекачувальна станція. Ємність резервуарного парку – понад 1 млн. куб.м.

Пропускна спроможність системи на вході становить 114 млн. т. нафти на рік, на виході – близько 70 млн. т на рік. Ефективне поєднання нафтопровідної системи України з системами ЄС дасть поштовх до пошуку нових механізмів входження на європейські ринки, формування нових видів енергонезалежності у рамках Карпатського Єврорегіону.

Інтеграція України у Європейський енергетичний ринок є невід'ємною складовою європейського вибору у зовнішніх інтеграційних процесах, а також основним механізмом інтеграції України у світові енергетичні ринки. Транскордонне співробітництво є складовою частиною сучасної концепції європейської інтеграції в рамках функціонування Єврорегіону.

Співпраця України з ЄС має важливе значення, адже розвиток транскордонного співробітництва дозволить стабільно співпрацювати у питаннях транспортування енергоносіїв до європейських країн завдяки роботі підприємств, установ та організацій із забезпечення безперебійного функціонування українських газонафтотранспортних мереж, як-от: газопроводи 170 «Прогрес», «Уренгой-Помари-Ужгород», нафтопровід «Дружба», енергосистема «Мир» [11].

Висновки. Отже, для ефективного функціонування газового хабу в рамках транскордонного співробітництва мають бути виконані такі умови, а саме:

- використання своїх транзитних переваг, що дозволяє заробляти на транспортуванні нафти у Європу;
- позиціонування себе як ключового елемента транспортного коридору Азія–Кавказ–Європа (для отримання політичних переваг);
- встановлення відповідності нормативно-правових та технологічних умов газотранспортної системи України з газотранспортними системами держав – членів ЄС;
- забезпечення нормативно-правових рамок для роботи на території України [12] іноземних компаній, що займаються розробкою та видобутком газу.

Оцінка транскордонного співробітництва лише у площині його економічної ефективності для окремих регіонів не є вичерпною. Заходами, які сприятимуть його розбудові, мають стати: лібералізація українського газового ринку, диверсифікація шляхів постачання, досягнення енергетичної незалежності, зниження ціни на імпортований газ, створення умов збереження газу та європейський трейдинг у підземних газових сховищах України [12].

Обґрунтовуючи варіанти розвитку та використання газотранспортної системи України, ми дійшли висновку, що під час транспортування та зберігання нафти і газу, зокрема для реалізації різних проектів, виникає значна кількість економічних, політичних, технічних, фінансових та інших проблем, зокрема проблема створення транскордонного міжнародного консорціуму, залучення іноземних інвестицій, реалізація нових транскордонних енергетичних проектів, а це потребує подальших досить глибоких ґрунтовних досліджень.

1. Процюк Т.Б. Конвергенція вітчизняного та європейського енергетичних ринків: Дис. ... кандидата економічних наук: спец. 08.00.02 «Світове господарство і міжнародні економічні відносини»/ Т.Б. Процюк. – Київ, 2012. – 264 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mydisser.com/en/catalog/view/10568.html>
2. Філіпенко А. С. Економіка зарубіжних країн / А. С. Філіпенко. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrkniga.org.ua/ukrkniga-text/631/10/>
3. 5 питань про газову біржу. "Газовий хаб" зменшить залежність від Росії, але чинна влада його не зробить [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://texty.org.ua/pg/article/editorial/read/46939/5_pytan_pro_gazovu_birzhu_Gazovuj_khab
4. Сталій розвиток прикордонних регіонів через ефективну діяльність Карпатського Єврорегіону [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.mediacentr.info/socio/stalij-rozvitok-prikordonnih-regioniv-cherez-efektivnu-dijalnist-karpatського-evroregionu-foto-video__148888

5. Варламов Г. Б. Активна громадська діяльність фахівців паливно- енергетичного комплексу – запорука підвищення екологічної безпеки галузі / Г. Б.Варламов, Н. В.Оліневич, К. О. Приймак [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.kpi.kharkov.ua/archive/%D0%9D%D0%B0%D1%83%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D0%BF%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BA%D0%B0/eee/2012/7/18009.pdf
6. Збірник тез доповідей XI Міжнародної інтернет-конференції «Зовнішньоекономічна діяльність України для входження в ЄС: досвід Вишеградської четвірки». – Луцьк : ВІЕМ, 2013. – 116 с. [Електронний ресурс] - Режим доступу : http://viem.edu.ua/wp-content/uploads/2015/08/11-%D0%9C%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%B0-%D1%96-%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84_%D0%B7%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA-%D1%82%D0%B5%D0%B7_201213.pdf
7. Україна нарощує реверс газу з ЄС на тлі скорочення імпорту з РФ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://dt.ua/ECONOMICS/ukrayina-naroschuye-revers-gazu-z-yes-na-tli-skorochennya-importu-z-rf-190695_.html
8. Україна відновлює реверс газу з Угорщини після місячної перерви. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://dt.ua/ECONOMICS/ukrayina-vidnovlyuye-revers-gazu-z-ugorschini-pislyamisyachnoyi-perervi-181370_.html
9. Україна підписала з країнами ЄС меморандум про інтеграцію газового ринку. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://dt.ua/ECONOMICS/ukrayina-pidpisala-z-krayinami-yes-memorandum-pro-integraciyu-gazovogo-rinku-178478_.html
10. Рамазанов В. Газові «Хаби» Європи. Створення східноєвропейського газового хаба / В. Рамазанов [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ua-ekonomist.com/archive/2014/11/Ramazanov.Pdf>
11. Артёмов І.В. Транскордонне співробітництво в євроінтеграційній стратегії України: [монографія] / І.В. Артёмов. – Ужгород : Лира, 2009. – 520 с. (Серія "Євроінтеграція: український вимір". Вип. 13). [Електронний ресурс] - Режим доступу : <http://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/3714>
12. Гораль Л.Т. Газовий хаб в Україні: аналіз тенденцій та перспективи створення // Л.Т. Гораль, О.Л. Ярошенко // Сучасний стан, актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, контролю та аналізу: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції до 20-річчя кафедри обліку і аудиту ІФНТУНГ, Івано-Франківськ.: Вид-во ІФНТУНГ, 2015. – 350 с.
13. Енергетична стратегія України на період до 2030 року. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 березня 2006 р. N 145-р. <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/145a-2006-p>
14. Енергоефективність як ресурс інноваційного розвитку: Національна доповідь про стан та перспективи реалізації державної політики енергоефективності у 2008 році / С.Ф. Єрмілов, В.М. Геєць, Ю.П. Ященко, В.В. Григоровський, В.Е. Лір та ін. – К. : НАЕР, 2009. – 93 с.
15. Енергетична безпека України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/economic-cooperation/energy-security/>

References

1. Protsiuk, T.B. *The convergence of domestic and European energy markets: Dis. ... Candidate of economic sciences specials. 08.00.02 "World Economy and International Economic Relations"*. Kyiv, 2012. Web. 22 Dec. 2015 <<http://mydisser.com/en/catalog/view/10568.html>>.
2. Filippenko, A. C. *Economy of foreign countries*. Web. 23 Dec.2015 <<http://ukrkniga.org.ua/ukrkniga-text/631/10/>>.
3. “5 questions about gas exchange. 'Gas hub' would reduce dependence on Russia, but the current government will not do it.” Web. 23 Dec.2015 <http://texty.org.ua/pg/article/editorial/read/46939/5_pytan_pro_gazovu_birzhu_Gazovyj_khab>.
4. “Sustainable development of border regions through the effective operation of the Carpathian Euroregion.” Web. 24 Dec.2015 <http://www.mediacentr.info/socio/stalij-rozvitok-prikordonnih-regioniv-cherez-efektivnu-dijalnist-karpatskogo-evroregionu-foto-video_148888>.
5. Varlamov, G.B., Olinevych, N.V., and K.O. Pryymak. “Active social work professionals Fuel and Energy Complex - the key to improve environmental safety industry.” Web. 26 Dec.2015 <http://www.kpi.kharkov.ua/archive/%D0%9D%D0%B0%D1%83%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D0%BF%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BA%D0%B0/eee/2012/7/18009.pdf>
6. *Collection of abstracts of the XIII International Internet Conference “Foreign trade for Ukraine joining the EU: the Visegrad experience”*. Lutsk: VIEM, 2013. Web. 30 Dec.2015 <http://viem.edu.ua/wp-content/uploads/2015/08/11-%D0%9C%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%B0-%D1%96-%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84_%D0%B7%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA-%D1%82%D0%B5%D0%B7_201213.pdf>.

7. "Ukraine increases gas from reverse a decline in EU imports from Russia." Web. 28 Dec.2015 <http://dt.ua/ECONOMICS/ukrayina-naroschuye-revers-gazu-z-yes-na-tli-skorochennya-importu-z-rf-190695_.html>.
8. "Reverse restores Ukraine gas from Hungary after a month break." Web. 02 Jan. 2016 <http://dt.ua/ECONOMICS/ukrayina-vidnovlyuye-revers-gazu-z-ugorschini-pislya-misyachnoi-pererivi-181370_.html>.
9. "Ukraine signed a memorandum with the EU on the integration of the gas market." Web.<http://dt.ua/ECONOMICS/ukrayina-pidpisala-z-krayinami-yes-memorandum-pro-integraciyu-gazovogorinku-178478_.html>.
10. Ramazanov, B. "Gas "Hubs" of Europe. Establishment of East European Gas Hub." Web. 05Jan. 2016 <<http://ua-ekonomist.com/archive/2014/11/Ramazanov.Pdf>>.
11. Artemova, I.V. Cross-border cooperation in European integration of Ukraine: [monograph] / I.V. Artemova. - Uzhgorod: Lear, 2009. - 520 p. (Series "European Integration: Ukrainian Dimension". Vol. 13). Web. 10 Jan. 2016 <<http://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/3714>>.
12. Goral, L.T, and A.L. Yaroshenko. "The gas hub in Ukraine: analysis of trends and prospects of creating" *Current state, problems and prospects of development of accounting, control and analysis of materials of the International scientific conference commemorating 20 years of accounting and auditing*. Ivano-Frankivsk: Izd IFNTUOG, 2015. Print.
13. Energy Strategy of Ukraine till 2030. Cabinet of Ministers of Ukraine of 15 March 2006 g. N 145-p. Web. 20 Jan.2016 <<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/145a-2006g>>.
14. Ermilov, S.F., Heyets, V.M., Yaschenko, YU.P., Grigorovsky, V.V. and V.E. Lir et.al. *Energy efficiency as a resource of innovative development: national report on the status and prospects of implementation of state energy efficiency policy in 2008*. Kyiv: NAER, 2009. Print.
15. Energy security of Ukraine. Web. 25 Jan. 2016 <<http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/economic-cooperation/energy-security>>.

Рецензенти:

Полянська А.С. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри менеджменту та адміністрування Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу;

Криховецька З.М. – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів ДВНЗ "Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника".

УДК 336.763

ББК 65.27:60.7

Михайліє Г.В.

**ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ
ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ**

ДВНЗ "Прикарпатський національний університет імені В. Стефаника",
Міністерство освіти і науки України,
кафедра менеджменту і маркетингу,
76052, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 82,
тел.: 0342 596144,
e-mail: gala_mykh@mail.ru

Анотація. Досліджено та узагальнено теоретичні підходи щодо трактування змісту поняття «фінансово-економічна безпека». Проведено аналіз існуючих точок зору щодо підходів формування стратегії фінансово-економічної безпеки підприємства в умовах невизначеності та обґрунтовано необхідність системного підходу до формування системи стратегічного управління фінансово-економічною безпекою підприємства.

Ключові слова: фінансово-економічна безпека підприємства, стратегічне управління, стратегія фінансово-економічної безпеки, фінансова безпека, економічна безпека, фінансова стійкість, зовнішнє середовище.